

Леополдо Алас-Кларин
РЕГЕНТКАТА

H I S P A N I C A

Леополдо Алас-Кларин
РЕГЕНТКАТА

Превод: Георги Анастасов

Издателство Испаника

Героичният град тънеше в следобедна дрямка. Горещият и мързелив южняк изтласкваше белите облаци, раздирайки ги по пътя им на север. По улиците не се чуваше никакъв шум освен пронизителното свистене на вихрушките от прах, парцали, слама и хартии, които прехвърчаха от вада на вада, от тротоар на тротоар, от ъгъл на ъгъл, преследвайки се като пеперуди, обгърнати от невидимите дипли на вятъра. Като една истинска сган от боклуци тези остатъци от нечистотии се събираха на купища, за миг се спираха като заспали, а сетне отново рипваха под напора на вятъра, разпръсвайки се на всички страни: едни се покатерваха по стените чак до мъждукащите стъкла на уличните фенери, други стигаха до зле залепените хартиени плакати по ъглите, перушина летеше на височината на третия етаж на сградите, ситен пясък се натрупваше за дни, а може би и за години по стъклените витрини, вкопчвайки се в тях като олово.

Ветуста, този горд и благороден град, кралски замък миналия век, днес се прехранваше с гозби, сгответни в прогнили гърнета, и си почиваше, чувайки на промеждутъци в съня си монотонния и добре познат тътен на църковната камбана за молитва, долитащ от върха на гордата камбанария на светата базилика. Кулата на катедралата, романтична поема от камък, нежен и възвишен химн с изящна няма и вечна красота, беше съградена през шестнадесети век в готически стил, макар и – нужно е да се спомене – доста сдържан и с чувство за мярка и хармония, които смекчаваха иначе вулгарната натруфеност на тази архитектура. Погледът не се уморяваше да съзерцава часове наред този каменен показалец към небето. Тя не беше от онези кули – по-скоро хилави, отколкото красиви, които изглеждат сякаш всеки момент ще се прекършат, префърцунени като наконтени госпожички, които стягат корсета си до скъсване. Кулата беше масивна и без да губи нищо от своето божествено величие, се издигаше нагоре като непристъпна крепост, като изящна пирамида, неподражаема в своите размери и пропорции. Като сноп от мускули и нерви камъкът се вплиташе в камък, изкачвайки се към върха в ед-

но акробатично равновесие. И сякаш по някакво незнайно чудо там, върху варовиковия връх, бяха кацнали като залепени една голяма бронзова и позлатена топка, върху нея друга по-малка, а най-отгоре един железен кръст, който завършваше с гръмоотвод.

Когато при големите тържества църковният клир нареждаше кулата да бъде осветена с хартиени факли и стъклени чаши, тази романтична грамада изглеждаше добре, откроявайки се сред мъглата, макар че в този си вид губеше неподражаемата елегантност на своя профил, придобивайки очертанията на една огромна бутилка шампанско. Кулата беше най-красива за съзерцание по време на пълнолуние в ясна нощ, извисявайки се в чистото небе, наобиколена от звезди, които светеха край нея като ореол, обливайки я в дипли от светлина и сенки – като гигантски призрак, който бди над малкото черно градче, което спи в нозете ѝ.

Бисмарк, знаменит зевзек от Ветуста, наричан така поради неznайни причини, дърпаше прогнилото въже, завързано за огромния език на Уамба, камбаната, която викаше на служба най-знатните представители на духовенството, облечено в не-сметни привилегии.

Бисмарк бе кочияш на дилижанса, от онези хлапетии с камшиците, както наричаха във Ветуста децата от неговата семка. Ала по заръка на Селедонио, калугера, който помагаше на клисаря, понякога той се наслаждаваше да буди достопо-чтения клир от неговия благословен следобеден сън, приканвайки го на обичайните молитви и църковни песнопения.

Кочияшът, обикновено непокорен и весел шегаджия, дърпаше езика на Уамба със смирение, като хрисим и покорен вярващ. Когато биеше камбаната за служба, Бисмарк усещаше у себе си нещо от достойнството и отговорността на стenen часовник.

Селедонио, препасал тялото си с мръсно и захабено черно расо, се бе надвесил от един прозорец и плюеше с презрение върху площада. А ако му скимнеше, той дори замеряше с малки камъчета някой случаен минувач там, долу, който му се струваше с размерите и значението на мишка. Тази надменност бе втръснала на всички хлапета, карайки ги да мразят от дъното на душата си всички земни неща.

- Я гле `й ти, Чирипа, дето вика, че е по-до `ър от мене? –

рече послушникът, почти изплювайки думите, изстрелвайки половин печен картоф на улицата, взел на мушка някакъв духовник, ала сигурен, че няма да уцели.

- Как пък не! – отговори Бисмарк, който в камбанарията се мазнеше на Селедонио, но на улицата го преследваше с ритници и му изтръгваше насила ключовете, за да се качи да удари камбаната за служба. – Ти си по-добър от всички кочияши, взети заедно, с изключение на мен.

- Щото си по-голям, дяволе... Ей, искаш ли да уцеля господин Предстоятеля, който влиза сега?

- Нима го виждаш оттам?

- Разбира се, глупчо, познавам го по това как му се вее расото. Виж, ела тук. Не забелязваш ли, че като ходи, полите на расото му се мятат напред-назад? Това, да знаеш, е от високомерие. Онзи ден бенефицият дон Кустодио каза на дон Педро, клисаря: "Този дон Фермин е по-надменен дори от дон Родриго, когато го обесиха", а дон Педро само се изсмя, но когато дон Фермин отмина, добави: "Само така, момко, добре си се начервил." Как мислиш, дали наистина се цапоти?

Бисмарк не се съгласи за червилото. Работата беше там, че дон Кустодио просто завиждаше. Ако Бисмарк беше истински каноник, ако той беше важна особа (смяташе, че Предстоятеля е именно такъв) наместо кочияш, само с едно расо, дори и извадено от кутиите за свеци, щеше да изглежда по-добре и от файтонджия. Ами, разбира се. А ако беше клисар, ама истински, добре де, дон Педро... о, Боже... тогава не би си говорил с никой друг освен с епископа и господин Роке, началника на пощата.

- Ей, момче, внимавай какво правиш. Бенефицият казва, че в църквата човек трябвало да бъде хрисим, защото от нея ни гледал Папата, който бил... не знам как го каза точно... нещо като... слуга на всички слуги.

- Това са слухове – отговори Бисмарк, – Папата е по-могъщ дори от краля! Видях го на една гравюра, седнал в своята карета, която приличаше на кресло, ала наместо мулета каретата му носеха впряг кюрета (свещеници според Бисмарк), които пъдеха мухите с някакъв чадър – като тези, дето ги има в театъра.... човече... де да знам!

Спорът се разгорещи. Селедонио защитавахе традициите на първобитната църква. Бисмарк се обяви за целия блясък и

великолепие на култа. Селедонио заплаши временния клисар, че ще му отнеме работата. Она с камшиците пък намекна деликатно, че би могъл да го натупа. Гласът на една камбана, която отекна от покрива на катедралата обаче, отново възцари реда.

- Втората утриня! – извика Селедонио. Давай.

И Бисмарк отново напъна въжето и заблъска тежкия метал с чукалото на огромния език.

Въздухът потрепери и кочияшът затвори очи, докато Селедонио с обичайното си невъзмутимо спокойствие се заслуша, сякаш е на две левги разстояние от храма, в могъщия камбанен тътен, който вятъра пое от кулата, за да понесе неговите вибрации от Ветуста към близката планина и обширните полета, които светеха в далечината във всички окраски на зеленото.

Есента настъпваше. С последните септемврийски дъждове тучните ливади бяха сякаш възродени със свежата и тучна трева, която беше избуяла. Кестаците, дъбравите и овошките, които бяха засадени по склонове и низини по протежение на цялата равнина, изпъкваха върху полята и царевичаците със своите тъмни цветове; житната слама жълтееше между толкова много зеленина. Земеделските колиби и няколкото къщи за отдых, всички боядисани в бяло, посети из планината и равнината, отразяваха всичката тази светлина като огледала. Това зелено великолепие със златни и сребърни отблясъци угасваше в планината, сякаш полите и върховете ѝ бяха покрити с невидим черен облак, за да даде път на един червеникав отенък, който обагряше нейната растителност, доста пооскъдна от тази в равнината. Планината беше на северозапад, а на юг далечният хоризонт разкриваше силуетите на други планини, надменно извисили снага над мъглата, чийто блясък заслепяваше като светец облак прах. На север, зад изиящия свод на хоризонта, се виждаше морето, покрито от безоблачно небе, в което като платноходи плаваха нежни облачета, окъпани в бледожълто. И луната сякаш бе там, угаснала, плаваща между светлосините облаци.

Добре отгледаната, богата и разнообразна реколта в околностите на града придаваше на почвата най-разнообразни цветове без определена тоналност, като картина върху тъмносивата земя, която непрекъснато се разораваше и поливаше.

Някой се качваше по витата стълба. Хлапетата се спогледаха вцепенени. Кой ли е този нахалник?

- Да не би да е Чирипа? – попита Селедонио полувъодушено, полууплашено.

- Не. Някое кюре ще да е. Не чуваш ли как му се влечи расото?

Бисмарк имаше право. Допирът на дрехата с камъка издаваше съскащ шум, наподобяващ глас, който приканва настойчиво за тишина. Расото се показва изпод капандурата; беше на дон Фермин де Пас, предстоятел на светата катедрала и провизор на цялото епископство. Кочияшът настръхна и си помисли: " Дали ще ни набие?"

Нямаше причина, ала това беше без значение. Той беше свикнал да получава плесници и юмруци, без да знае защо. За него дон Фермин бе един от най-вездесъщите и надменни хора, които използваша властта си, за да раздават шамари на когото им скимне. Бисмарк не оспорваше легитимността на подобен род привилегии и единственото нещо, което правеше, бе да бяга далеч от големите, в това число и от клисарите и стражарите. Той се стараше да се нагоди към този закон, чиито ефекти се опитваше да избягва. Ако беше голям господин, кмет, духовник, водопроводчик, пазач в ботаническата градина, чиновник, пазвантин, нещо много голямо, той със сигурност би правил същото – да раздава ритници навсякъде! Ала Бисмарк беше само кочияш и знаеше добре какво трябва да прави: да бяга от големите.

Оттам обаче нямаше начин да избяга – или през прозореца, или да дочака бурята. Витата стълба беше препречена от духовника и на Бисмарк не му остана нищо друго, освен да се свие на топка и да се скрие, покатерил се на една гредка, пък каквото ще да става.

Селедонио не се изненада. Той често беше виждал господин Предстоятеля следобед да се качва на кулата преди или след служба.

Каква ли работа можеше да има там този уважаван господин? За това кочияшът питаше с очи калугера. Селедонио обаче знаеше, ала мълчеше и се усмихваше, забавлявайки се с уплахата на своя приятел.

Високомерното държание на калугера се бе превърнало в негово обичайно поведение. Лицето му изведнъж бе придоби-

ИСПАНСКА КЛАСИКА

Независимо от смелите и гръмки етикети, с които литературната история окичва своите любими произведения, **“Регентката”** (1884) на **Леополдо Алас-Кларин** (1852-1901) е една от най-ярките творби на испанската класика. Още с появата си романът предизвиква яростния гняв на цялото духовенство заради острата критика, на която авторът подлага лицемерието и нравствения упадък на свещениците.

Красивата Ана Осорес, съпруга на бившия регент на Ветуста, допуска изневяра, въпреки че обича мъжа си, който е значително по-възрастен от нея. Регентката, както наричат Ана, ще се опита да се противопостави на жестокия натиск от страна на църквата и на огромната злоба на хората към нея.

“Регентката” присъства във всяка една домашна библиотека в Испания. Произведението представлява интерес за всички ученици и студенти по испанска филология, както и за ценителите на вечната световна класика.